

Kort beretning om Uavhengige **Fagforeningers Forum**

Skrevet av Johan Petter Andresen, sekretær
Oslo 29.10.02

Innhold

Innledning.....	1
1986: Oljeprisen synker – lønnslover – sysselsettingskommisjon – solidaritetsalternativet.....	3
1992: Arbeidsrettsrådet får mandat og setter i gang.....	3
1995: OFS tar initiativ til UFF.....	3
1996: UFF trapper opp.....	4
1997: UFF og venner seirer.....	6
1998: Oljeprisen synker og rentene stiger.....	8
1999: Stabelutvalget får mandat og setter i gang.....	8
Høsten 1999: UFF våkner fra dvalen.....	9
2001: UFF og venner seirer.....	12
Etterord.....	12

Innledning

Ved årsskiftet 2001-02 var det klart at de udemokratiske forslagene fra flertallet i Stabelutvalget om tvungen avstemning og kopling var nedkjempet. Regjeringen ville ikke fremme disse forslagene overfor Stortinget.

På et plenums møte i UFF i slutten av januar 2002 ble man enige om å trappe ned arbeidet, innkalle til et møte i november 2002 der man tar stilling til nedlegging av UFF og man ba sekretæren skrive en kort beretning om UFF til dette møtet.

Denne korte beretningen er ingen objektiv gjennomgang av UFFs oppstandelse og virke. Da måtte en annen enn dens vaktmester/sekretær vært skribenten. Ettetiden får dømme om UFF var så bra og gjorde så mye riktig som jeg hevder.

Uansett hvordan man snur og vender på det hele: UFF ble dannet i 1995 for å delta i kampen mot forslagene fra Arbeidsrettsrådet, og disse forslagene ble lagt i skuffen av den første regjeringen Bondevik i 1997. Dernest fortsatte UFF, når den samme regjeringen oppnevnte det såkalte Stabelutvalget. Flertallsforslagene fra Stabelutvalget er nå også putta i en skuff. Så oppsummeringen er tilsynelatende veldig enkel: UFF har lyktes med sine oppgaver – vi har vært med i kampen for å forsvare demokratiet mot store tunge angrep, som begge gangene har kommet fra et (mer eller mindre godt) koordinert framstøt fra NHO og LO-toppen og delvis fra YS-toppen.

Men jeg vil hevde at UFF ville vært en suksess også om vi hadde tapt kampen nettopp fordi at UFF brakte sammen fagforeninger som ville samarbeide om å kjempe for demokrati og menneskerettigheter. Hadde vi tapt kampene ville vi likevel ha styrket fagforeningenes kampkraft på dette området. Samfunnet rundt oss ville ha blitt mindre demokratisk, men vi ville ha fått til en bedre bevissthet, politikk og organisering for å føre kampen.

Nå, høsten 2002, er det hard politisk kamp om den økonomiske politikken. Regjeringen Bondevik prøver å få toppene i hovedorganisasjonene med seg på lønnsmoderasjon. Det snakkes om å opprette en komité eller et utvalg som skal påvirke resultatet av tariffoppgjøret i 2003. Men i denne forbindelsen er det ikke lengre snakk om at de demokratiske

rettighetene må begrenses for å oppnå moderasjon. Det ser derfor ut til at UFF vil mangle arbeidsoppgaver i den umiddelbare framtida.

Men samtidig peker stadig flere internasjonale faktorer mot at den internasjonale økonomiske veksten avtar på "mellomlang" sikt. Fagbevegelsen må derfor være forberedt på nye framstøt mot demokratiet og derfor også være forberedt på å finne fram til samarbeidsformer som gir mest mulig styrke til denne framtidige kampen.

Som et lite varsel om det som kan komme må det nevnes at det bare var et parti som aktivt fremmet nye forslag til begrensninger i de demokratiske rettighetene under Stortingets behandling av arbeidstvistloven nå i vår. Men til gjengjeld er dette partiet Norges største parti på dagens meningsmålinger.

Frps medlemmer i kommunalkomiteen fremmet følgende to forslag i vår:

"Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige lovforslag slik at riksmeklingsmannen kan påby en organisasjon å sende meglingsforslaget til uravstemning og at det bør være lovfestet fredsplikt i avstemningsperioden."

"Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige lovforslag slik at den enkelte bedriftsklubb selv gjennom uravstemning kan godta eller motsette seg arbeidsnedleggelse som er bestemt sentralt"

Heldigvis sto Frp aleine - denne gangen...

1986: Oljeprisen synker – lønnslover – sysselsettingskommisjon – solidaritetsalternativet

Våren 1986 synker oljeprisen. Utover resten av 80-tallet er det mørke økonomiske skyer på himmelen. På slutten av 80-tallet vedtar stortinget lønnslover for å begrense lønnsutviklingen for vanlige arbeidere.

Det er bred enighet blant de største partiene om at man må begrense lønnsveksten for alminnelige arbeidere også framover. Sysselsettingskommisjonen som var nedsatt av Stortinget foreslo i 1992 blant annet Solidaritetsalternativet, en styrking av hovedorganisasjonenes rolle i lønnsdannelsen og at lønnsutviklingen i Norge skulle være lavere enn lønnsutviklingen hos Norges viktigste handelspartnere.

1992: Arbeidsrettsrådet får mandat og setter i gang

På bakgrunn av sysselsettingskommisjonens forslag om å styrke hovedorganisasjonene, fikk Arbeidsrettsrådet i 1992, der kun NHO og LO-ledelsen var representert, et mandat fra regjeringen om å foreslå lovendringer som kunne styrke makta til ledelsen i hovedorganisasjonene. I det stille begynte de sitt arbeid med forslag som innebar lovbestemt sentralisering av de eksisterende hovedorganisasjonene og kvesting av de uavhengige fagforeningenes forhandlings- og streikerett.

1995: OFS tar initiativ til UFF

Senvinteren 1995 kom oppslag i media om hva Arbeidsrettsrådet holdt på med. I et brev datert 31.3.95 inviterer daværende fungerende leder for Oljearbeidernes Fellessammenslutning Leiv Roger Tislevoll, til fagforeningskonferanse den 23.5.95. Brevet gikk til 29 uavhengige forbund.

Arrangementskomiteen besto av Leiv Roger Tislevoll, OFS; Ada Marhaug, NATF; Bent Endresen, OFS; Wenche Charin Stene, NHMF; Sverre Pjaaten, LFF. De forberedte en konferanse der også representanter for Arbeidsrettsrådet skulle få presentere sitt syn for deretter å ha en lukket konferanse. På et nyhetsbrev fra arrangementskomiteen til de inviterte fagforeningene dukker begrepet Uavhengige Fagforeningers Forum opp for første gang. Parallelt med OFS sitt initiativ hadde Norsk Journalistlag skrevet til Arbeidsrettsrådet og til statsministeren mot forslagene som var på trappene.

Arbeidsrettsrådet takket nei til å delta på konferansen. I ettertid ser vi at dette har vært en tråd i Arbeidsrettsrådets arbeid. Det har vært umulig å få til offentlige debatter med Arbeidsrettsrådet, på tross av iherdige forsøk fra UFF på å få dem ut på banen.

Til den åpne delen av møtet hadde man invitert Arild Hiim som var medlem av Stortingets justiskomite og medlem av Høyre. Han uttalte seg mot forslagene fra Arbeidsrettsrådet og mente at det ikke var behov for å endre loven. Dernest hadde man invitert Høyesterettsadvokat Håkon Helle som holdt et innlegg om forholdene rundt forslagene fra Arbeidsrettsrådet. OFS delte også ut et notat som De Facto hadde utarbeidet på deres oppdrag. Ved hjelp av disse innledningene og notatet var UFFs medlemmer raskt skolert i hva kampen dreide seg om.

På møtet den 24.mai 1995 bestemte de om lag 40 deltakerne å opprette et kontaktforum bestående av følgende 15 fagforeninger:
Norsk flytekniker Organisasjon, Norsk Handelsreisendes Landsforbund, Norsk Helikopteransattes Forbund, Luftfartens Funksjonærforening, Norsk Apotekteknikerforbund,

Norsk Hydros Merkantile Forbund, Norsk Skuespillerforbund, Oljearbeidernes Fellessammenslutning, Norsk Politiforbund, Norsk Flygerforbund og Norsk Journalistlag.

Man ble enige om å opprette en arbeidsgruppe med en representant fra følgende fagforeninger: Norsk Journalistlag, Norsk Apotekteknikerforbund, Norsk Hydros Merkantile Forbund, Oljearbeidernes Fellessammenslutning og Luftfartens Funksjonærforening.

Man innrettet arbeidet på å få partienes stortingsgrupper i tale. De enkelte forbund sendte brev hver for seg.

Høsten 1995 møter arbeidsgruppa representanter for ulike partier på Stortinget.

Etter møtene med partiene oppsummerer UFF i plenumsmøte den 19.10-95 at det var stor motstand mot forslagene som Arbeidsrettsrådet forberedte. Men likevel kunne man ikke være sikker på utfallet. Man vedtok at arbeidet måtte fortsette.

I november 1995 sendte OFS på vegne av de 13 samarbeidende uavhengige fagforeningene brev til NHO, AF, LO og YS. Det førte til at man hadde møte med AF 9. januar 1996, mens de andre organisasjonene takket nei.

I november 1995 vedtok en tillitsvalgtkonferanse med et par hundre deltakere, organisert av LO i Trondheim en uttalelse med overskriften: "Utvid streikeretten!" som rettet seg mot de bebudede forslagene fra Arbeidsrettsrådet.

I november 1995 hadde RVs stortingsgruppe et seminar om de forventede forslagene fra Arbeidsrettsrådet. Høyesterettsadvokat Håkon Helle og Siri Jensen fra AKP holdt innledning og seminaret ga støtet til at det, i januar 1996 ble igangsatt et opprop: "Organisasjonsfriheten/streikeretten – en menneskerett" som skulle gå i hele fagbevegelsen. Som initiativtakere for oppropet sto en rekke enkeltpersoner og noen organisasjoner fra ulike deler av fagbevegelsen. Tømrernes og Snekkernes Fagforening, Oslo tok på seg sekretariatsfunksjonen for oppropet. Flere av de uavhengige fagforeningene var representert på seminarene og var blant initiativtakerne til oppropet. Oppropet fikk snarlig tilslutning fra ulike lokale fagforeningsmiljøer i både LO, YS, AF og uavhengige.

I juni 1996 reiste to representanter fra OFS til den internasjonale arbeidsorganisasjonen, ILO, i Genève for samtaler. Her hadde man fått greie på at norske myndigheter hadde prøvd "Å selge" foreslåtte endringer for ILO før innstillingen skulle offentliggjøres i Norge. OFS fikk også en innføring i hvordan en klage kunne framføres for ILO.

I juni 1996 fremmer Arbeidsrettsrådet sine forslag i NOU 14:1996 Prinsipper for ny arbeidstvistlov? Den 21. juni ble en pressemelding sendt ut om tilslutningen til oppropet. Den breie oppslutningen om oppropet var et varsel om den massive motstanden som fantes i fagbevegelsen mot Arbeidsrettsrådets innstilling.

1996: UFF trapper opp

OFS inviterer til møte i UFF den 5. august på Fornebu. Til møtet forelå det et notat fra De Facto og et fra Johan Petter Andresen som hadde jobbet med streikerettsspørsmålet i AKP og RV og som var medlem av OFS.

Først drøftet møtet situasjonen og oppgavene som utkrystalliserte seg for de uavhengige fagforeningene etter at Arbeidsrettsrådets innstilling nå var framlagt. Deretter gikk man inn på videre framdrift. De vedtakene man fattet nå viste seg å være bærende for UFFs videre arbeid.

Man opprettet en initiativkomité, som seinere ble hetende arbeidsgruppe. De tre som ble

med var: Tarjei Lodden fra OFS, Ada Marhaug fra Norsk Apotekteknikerforbund og Tore Kr Andersen fra Norsk Journalistlag.

De organisasjonene som var til stede representerte 32 000 medlemmer. Man ble enige om at alle skulle bevilge kr. 10,- per medlem til UFF arbeidet, og man forutsatte at man måtte ha en til å arbeide med kampen mot Arbeidsrettsrådets innstilling på heltid. Man begynte også nå med jevnlig plenumsmøter i UFF. Referenten fra dette møtet kom seinere til å være medlem i arbeidsgruppen: Jørgen Hellwege fra Norsk Politiforbund.

UFF forberedte nå å sende en klage til ILO. Høyesterettsadvokat Bent Endresen fra OFS var sentral i å forberede dette arbeidet. Klagen ble sendt til ILO fra Norsk Journalistlag på vegne av UFF.

Johan Petter Andresen ble satt i gang med å skrive et skoleringshefte om Arbeidsrettsrådets innstilling for tillitsvalgte og medlemmer.

Initiativkomiteen tok kontakt med Norsk Lærerlag og arbeidet for å få flest mulig i tale for å være med på å skape en breiest mulig bevegelse nå under høringsrunden.

Initiativkomiteen vedtok å engasjere menneskerettighetseksperten Ken Uggerud for å lage en vurdering av Arbeidsrettsrådets forslag og folkeretten. Ken Uggerud nedla et omfattende arbeid og rapporten vakte oppsikt i juridiske kretser. Institutt for offentlig rett bestemte at rapporten, på omlag 400 sider, skulle utgis i instituttets skriftserie (nr. 4/1997). Med rapporten hadde man skaffet seg godt dokumenterte beviser for at Arbeidsrettsrådets innstilling var i strid med Norges menneskerettslige forpliktelser. Det var ikke overraskende at den norske advokatforeningen seinere gikk ut mot Arbeidsrettsrådets innstilling.

Johan Petter Andresen arbeidet nå på deltid for UFF som en slags utreder/sekretær. I desember 1996 var skoleringsheftet ferdig og ble distribuert innad i UFF og utover i fagbevegelsen generelt. Opplaget var på 3000.

UFF prøvde å få til et åpent debattmøte i Oslo, men det var ikke mulig å få medlemmer av Arbeidsrettsrådet til å stille. Tidlig i desember 1996 gikk Tore Andersen som hadde vært leder av arbeidsgruppen over i en annen stilling. Nå tok Stein Larsen fra Norsk Journalistlag over ansvaret. Tom Thorstensen fra Norsk Hydros Merkantile forbund ble også med i arbeidsgruppen. Han ble også UFFs faste revisor. Luftfartens Funksjonærforening tok på seg ansvaret for regnskapet.

I løpet av våren 1997 ble flere fagforeninger medlemmer av UFF som nå var oppe i 15 medlemsforbund som representerte ca. 42 000 medlemmer.

Fagforeningskonferansene: Kvinner på tvers som hadde møter i både Oslo, Stavanger og Bergen hadde Arbeidsrettsrådets innstilling på sine møter i 1997 og var en del av bevegelsen mot Arbeidsrettsrådets innstilling. UFF holdt innledninger på alle konferansene og spredte heftet. Internt i UFF ble medlemmene skolert på seminarer og kurs. Det uformelle samarbeidet med Norsk Lærerlag, AF, Akademikerne, flere forbund i YS og den breie venstreopposisjonen i LO ga den breie bevegelsen styrke gjennom solid kunnskap og analyse om hva organisasjonsfrihet, streikerett og forhandlingsrett dreier seg om. Bevisstheten om betydningen av å forsvare demokratiet og menneskerettighetene ble styrket i alle områder i fagbevegelsen.

Den 10 februar 1997 holdt UFF en vellykket pressekonferanse der Ken Uggeruds rapport ble presentert.

UFF lagde en egen løpeseddel for kvinnedagen 8. mars som ble delt ut i demonstrasjonen

og sendt ut til UFFs medlemsorganisasjoner. Også 1. mai fikk sin egen UFF-løpeseddel.

Dommen om tvungen lønnsnemnd mot OFS i Høyesterett vakte oppsikt, da Høyesterett erklærte entydig at dersom det er motstrid mellom norsk lov og Norges menneskerettslige forpliktelser, går norsk lov foran. Grunnen til at dommen vakte oppsikt var at Norge hadde fått en ny grunnlovsparagraf der det står at staten skal verne og styrke menneskerettighetene.

I løpet av 1997 hadde de fleste partiene på Stortinget blitt invitert til å innlede på UFFs plenums møte om sin holdning til Arbeidsrettsrådets innstilling. Ikke alle stilte.

Fristen for høringsrunden i forbindelse med Arbeidsrettsrådets innstilling var i begynnelsen av april 1997. I forbindelse med høringsfristen sendte UFF ut en pressemelding der den massive motstanden ble presentert. UFF samlet inn alle høringsuttalelser og andre vedtak i løpet av sommeren. Av dette fikk vi lagd en vitenskapelig analyse av motstandens bredde og dybde og også en analyse av de kreftene som støttet Arbeidsrettsrådets innstilling. Dette ga styrke til å videreutvikle kampen nå når det nærmet seg stortingsvalg.

Et eventuelt lovforslag ville utarbeides av den nye regjeringen etter valget. UFF satte som målsetting å få opp streikeretten og forhandlingsretten som et tema i valget.

Medlemmer av UFF holdt innlegg på valgmøter og skrev leserbrev. Arbeidsgruppen samarbeidet med journalister om å prøve å få inn artikler i aviser og andre media. På tross av iherdig arbeid fra mange, var det ikke mulig å få opp tema i valget sentralt.

Sommeren 1997 sendte UFF brev til partiene der man stilte spørsmål om deres stillingtagen til ulike sider ved Arbeidsrettsrådets innstilling. Det ble klart at mange av partiene var mot de sentrale delene av innstillingen.

UFF var blant dem som vedtok å gi finansiell støtte til videre skrivearbeid fra Ken Uggerud om Norge og menneskerettighetene i august 1997. Uggerud ønsket å skrive en artikkel blant annet om den ovennevnte Høyesterettsdommen og menneskerettighetene.

1997: UFF og venner seirer

Stortingsvalget ga en spesiell situasjon. Norge fikk i oktober en sentrumsregjering bestående av tre Nei til EU-partier. Kommunal- og regionalminister Ragnhild Queseth Hårstad ble utpekt i oktober og det skulle vise seg i løpet av vinteren at hun og regjeringen ville parkere Arbeidsrettsrådets innstilling i skuff 13, men det kunne ikke UFF være sikre på da i oktober 1997.

Farmasi Forbundets nye representant i arbeidsgruppa ble Turid Skogen Nielsen.

På sitt plenums møte i oktober vedtok UFF å ta initiativ til et utspill for å endre Arbeidsrettsrådets sammensetting. Fram til da hadde Arbeidsrettsrådet kun bestått av representanter for NHO og LO-ledelsen. Man vedtok også å se nærmere på Norges forhold til menneskerettighetene. Dette på bakgrunn av den nye grunnlovsbestemmelsen om menneskerettighetene, høyesterettsdommen mot OFS og forberedelsene som var i gang til en lov om innarbeiding av menneskerettighetskonvensjoner i norsk lov. Man vedtok å fortsette med sekretær på heltid til slutten av året.

På plenums møtet i oktober 1997 holdt Mona Enstad, fra Krf en innledning om Krfs holdning til Arbeidsrettsrådets innstilling. Enstad ga uttrykk for at Krf ikke hadde behandlet innstillingen som sådan men at man ikke var for en begrensning av forhandlingsretten. Flere Krf-ere var for å ha en kopling av stemmene i kommunal sektor, uten at partiet hadde tatt stilling til dette.

UFF plenum oppsummerte i etterkant at situasjonen var gunstig, men at man måtte holde trykket og ta videre initiativer i forhold til andre fagforeningsmiljøer og regjeringen.

I november 1997 ble professor Henning Jakhelln invitert til å holde en innledning om situasjonen vedrørende Norge og menneskerettighetene. Jakhellns innledning ble offentliggjort og det ble laget en liten trykksak som ble spredt i UFF. Innledningen og videre utredningsarbeid resulterte i at UFF lagde en henvendelse til regjering og Storting om behovet for å styrke menneskerettighetenes stilling i Norge.

På møtet i november ble man også enige om å reengasjere Johan Petter Andresen på deltid til ferien 1998. Følgende fagforeninger var nå med i UFF-samarbeidet: Farmasi Forbundet, Forbrukersamvirkets Lederforbund, Luftfartens Funksjonærforening, Lederne, Norsk Flygerforbund, Norsk Flytekniker Organisasjon, Norsk Helikopteransattes Forbund, Norsk Journalistlag, Norsk Kabinforening, Norsk Merkantil Forbund, Norsk Skuespillerforbund, Norsk Ballettforbund, Norske Meierifolks Landsforening, Oljearbeidernes Fellessammenslutning, Politiets Fellesforbund og Selgerforbundet.

På en annen arena prøvde nå LO-ledelsen og NHO å begrense forhandlingsretten. De diskuterte nå å endre Hovedavtalen slik at kun fagforeninger med en minsteoppslutning på 30% skulle ha forhandlingsrett. UFFs sekretær la fram et notat om situasjonen. Våren 1998 gikk YS til motangrep og ville ikke godta slike endringer i sine hovedavtaler med NHO. Kampen endte likevel med at NHO fikk inn en bestemmelse om oppslutning, men nå var prosenten sunket til 10%. Dette tallet står fortsatt den dag i dag.

Man fortsatte å jobbet med å få til et møte med Hårstad om Arbeidsrettsrådets sammensetting og Arbeidsrettsrådets innstilling.

Mange av UFF-medlemmene hadde opplevd UFF-samarbeidet som meget positivt. Man slapp å finne opp kruttet hver for seg. Men dersom man skulle lage en permanent organisering, måtte det bli noe annet enn en hovedorganisasjon. Det ble drøftet om ulike medlemsorganisasjoner skulle ta initiativ til et seminar om temaet. Men i mellomtiden var det oppbrudd i AF og større spenninger i YS. Det ble til at man avventet situasjonen.

OFS hadde vedtatt på sin kongress i 1997 å bli med i YS. Plenumsmøtet i UFF var positive til at OFS fortsatte i UFF, da grunnlaget for UFF var et samarbeid for å verne demokratiet og menneskerettighetene.

Kjell Paulsen fra Norsk Flytekniker Organisasjon ble medlem av Arbeidsgruppa i desember 1997.

Diis Bøhn, Sølvi Hagen og Gunnar Løwe møtte Kommunalministeren i januar 1998 og la fram UFFs syn om nødvendigheten av å endre Arbeidsrettsrådets sammensetning. Ministeren uttrykte personlig sympati for mange av UFFs standpunkter, men påpekte at dette ikke var behandlet av regjeringa. Departementet utredet spørsmålet. Møtet ble oppsummert som verdifullt.

UFF utredet videre om menneskerettighetene og om utviklingen av forhandlingsrettighetene i EU. Våren 1998 var det fortsatt ikke klart hva regjeringen ville havne på når det gjaldt forslag til Stortinget med bakgrunn i Arbeidsrettsrådets innstilling. I referat fra plenums møte i UFF i mars kan vi lese:

” Johan Petter Andresen har hatt møter med folk i ledelsen i YS, AF, A, Norsk Lærerlag, Institutt for menneskerettigheter og legger opp til møte med blant annet Norges Bedriftsforbund. Det uttrykkes en viss uro i ulike miljøer for at regjeringa vil la

seg presse til å fremme forslag som kan være i tråd med deler av Arbeidsrettsrådets innstilling. På hvilken måte og når er fortsatt uklart.

Arbeidsgruppa ble anmodet om å være forberedt på å ta tiltak så snart regjeringa kommer med et utspill.

YS har fortsatt ikke endra standpunkt til Arbeidsrettsrådets innstilling men det vil fremmes forslag på årsmøtet til YS-Privat om å gå mot Arbeidsrettsrådets innstilling.”

En ide om en opplæringsbok om menneskerettighetene nådde aldri lengre enn idéstadiet på UFFs plenums møte i mars 1998. Men våren 1998 var preget av at UFF utvidet sin virksomhet til ikke kun å forsvare seg mot Arbeidsrettsrådets innstilling men også å gå inn i beslektede områder: hovedavtaleforhandlinger, norsk lovverk og menneskerettighetene og analyser av den internasjonale utviklinga av forhandlings- og streikeretten. UFF-arbeidet ble dermed et område der medlemsorganisasjonene kunne hente kunnskap om sentrale forhold som var bestemmende for rammebetingelsene for virksomheten til de enkelte forbundene.

UFF korresponderte også med ILO og Tarjei Lodden, Terje Nustad og Bent Endresen fra OFS var på ILOs årlige arbeidskonferanse i juni 1998.

UFF-arbeidet ble trappet ned da sekretæren ikke fikk videre permisjon av arbeidsgiveren sommeren 1998.

1998: Oljeprisen synker og rentene stiger

I løpet av våren 1998 sank oljeprisen sterkt og rentene skjøt i været. Tariffoppgjøret 1998 ble forbundsvist og ga brukbar uttelling for de fleste yrkesgrupper. Utover sommeren og høsten 1998 kom det krav fra arbeidsgiverhold om at regjeringen måtte stramme til og begrense utgiftsveksten. At oljeprisen ville stige igjen om noen måneder og at å unngå overoppheting ville bli begrunnelsen for lønnsmoderasjon våren 1999 var det få ”eksperter” som spådde. Høsten 1998 så det ut som at sentrumsregjeringen kunne falle. Ville en eventuell arbeiderpartiregjering ta opp Arbeidsrettsrådets innstilling igjen?

1999: Stabelutvalget får mandat og setter i gang

Regjeringen samlet seg om en arbeidslivspolitik i løpet av vinteren, som kom arbeidsgiverne i møte. Regjeringens kontaktutvalg ble invitert til et møte i desember 1998. Her møtte de viktigste departementsrådene, lederne for de største arbeidsgiverorganisasjonene og lederne for LO, YS, AF og A. På møtet ble man enige om å nedsette fire utvalg som skulle sikre moderasjon, økt fleksibilitet i arbeidslivet ved å endre arbeidsmiljøloven, og endring av arbeidstvistloven og tjenestetvistloven for å få bedre orden i forhandlingssystemet slik at hovedorganisasjonenes rolle ble styrket. De fire utvalgene som ble opprettet utover vinteren og våren 1999 ble hetende Colbjørnsenutvalget, Holdenutvalget, Arntsenutvalget og Stabelutvalget etter deres respektive ledere. Etter behandlingen av statsbudsjettet og møtet i kontaktutvalget så det ut til at regjeringssjakten var avblåst og Bondevik-regjeringen beholdt taburettene inntil videre.

Stabelutvalget fikk et mandat som innebar at alle muligheter var åpne. Arbeidsrettsrådets innstilling skulle også behandles i utvalget. Ingen uavhengige fagforeninger fikk plass i utvalget, men i motsetning til Arbeidsrettsrådet som kun besto av representanter fra LO og NHO, ble de nye utvalgene sammensatt med representanter fra de største arbeidsgiverorganisasjoner og hovedorganisasjonene. Utvalgslederen, Ingse Stabel og eksperten Torgeir Aarvaag Stokke var nok ikke førstevalget for arbeidsgiverorganisasjonene, og viste seg å representere en sjølstendig kraft i utvalgets arbeid.

Høsten 1999: UFF våkner fra dvalen.

UFFs arbeidsgruppe hadde holdt virksomheten til UFF gående også i dvaleperioden høsten 1998. UFF-sekretæren var til stede på pressekonferansen etter møtet i kontaktutvalget og arbeidsgruppen hadde møte deretter.

UFF henvendte seg til departementet og ba om at uavhengige må bli med i utvalget.

Regjeringen fremmet et lovforslag om innarbeiding av menneskerettighetene våren 1999 som dessverre ikke innebar en styrking av de menneskerettighetskonvensjonene som omhandler streikeretten. I EU-sammenheng var det krefter som arbeidet for å styrke europeisk innflytelse over lønns- og arbeidsvilkår. I Sienna arbeidet Ken Uggerud videre med et prosjekt om staten og menneskerettighetene delvis med økonomisk støtte fra UFF.

Utover våren ble Stabelutvalgets mandat og sammensetning bestemt. UFF bestemte at man måtte øke aktivitetsnivået for å påvirke utvalgets arbeid og styrke opinionen i fagbevegelsen for å forsvare grunnleggende rettigheter. På den måten ville man enten hindre et udemokratisk forslag eller være godt forberedt på å møte et udemokratisk forslag når utvalget leverte sin innstilling.

Forhandlinger mellom YS, AF og Norsk Lærerlag gjorde at organisasjonsbildet var ganske uklart. På tross av en del initiativer fra UFFs side, ble ikke nye uavhengige fagforbund med i UFF.

Norsk apotekteknikerforbund skiftet navn til Farmasi Forbundet og ble medlem av YS, men valgte, i likhet med OFS, å fortsette i UFF.

På våren 1999 ble man enige om å få ansatt en sekretær på heltid for å kunne oppfylle målsettingene om å utvikle opinionsarbeidet og påvirke Stabelutvalget. Personalspørsmålet fikk en uventet løsning når Johan Petter Andresen fikk urettmessig avskjed av sin arbeidsgiver i juni 1999. Han ble ansatt med virkning fra 1. august 1999 på full tid. UFFs medlemsorganisasjoner bevilget på ny 10-, kroner per medlem per år for å sikre finansiering.

Utover våren og høsten fikk arbeidsgruppa følgende sammensetting: Stein Larsen, NJ; Turid Skogen Nielsen, FF; Jørgen Hellwege, PF; Kjell Paulsen, NFO; Erna Flattum Berg, NMF; Johan Petter Andresen, sekretær.

I begynnelsen av september hadde sekretæren til UFF et møte med Ingse Stabel for å gi innspill og spørre om hvordan utvalget ville arbeide.

En del av sekretærens arbeid utover høsten og vinteren ble å finne kanaler slik at UFF kunne gjøre seg kjent med utvalgets arbeid. På forskjellig vis lyktes man med dette, og UFF kunne følge med på utviklingen av utvalgets forhandlinger og undersøkelser og gi innspill.

Senhøstes 1999 fremmes forslag om at UFF bør få egen hjemmeside på Internett. Jørgen Hellwege hjalp sekretæren i gang og UFF fikk eget domene: www.uff.no i mars 2000.

Den 28. januar 2000 arrangerte Stabelutvalget møte for å få innspill fra arbeidsgiverorganisasjoner og fagforeninger som ikke hadde fått plass i utvalget. UFF og UFFs medlemsorganisasjoner forberedte seg godt og hadde flere konstruktive innspill. På møtet overleverte UFF et brev til utvalget med sine synspunkter på de emnene som utvalget hadde bedt om.

Den viktigste framgangsmåten sekretæren brukte for å holde medlemsorganisasjonene oppdatert med utredningsarbeidet var produksjon av notater om ulike forhold vedrørende fagforeningsrettigheter. Fra denne tiden kan nevnes notatet om pendelvoldgift og notatet

med tittelen "Mer demokrati". En smule debatt ble det også med YS-lederen om det inntektspolitiske samarbeidet i et par fagblader.

Utover våren gikk det flere brev til Stabelutvalget med våre synspunkter på ulike emner som utvalget drøftet.

Sommeren 2000 vedtok AF å oppløse seg sjøl etter at forhandlingene med YS og Lærerlaget hadde strandet.

Den 30.06.2000 avga Holdenutvalget sin innstilling. Sekretæren lagde en analyse og notater til bruk for UFFs medlemmer i forbindelse med høringsrunden.

Ken Uggeruds artikkel med tittel "Uønskede menneskerettigheter?" ble publisert i det "tunge" juridiske tidsskriftet "Retfærd" nr. 90.

Etter tariffoppgjøret i 2000 ble det nedsatt to interne partssammensatte utvalg som skulle gjennomgå forhandlingsordningene i kommunal og statlig sektor. UFF anså disse utvalgene for å være viktige da de skulle arbeide samtidig med Stabelutvalget som handlet om samme tema. Vi regnet med at utvalgene skulle brukes som pressmiddel fra arbeidsgivernes side for å få til en sentralisering av forhandlingene ad avtalevei dersom man ikke lykkes lovveien.

Den 3. januar 2001 slo Dagens Næringsliv opp en stor artikkel om at Stabelutvalget forberedte forslag om at riksmeklingsmannen skulle få rett til å pålegge avstemning og å kople avstemninger. For UFF var det klart at det var fare for at et stort flertall i utvalget, kanskje hele utvalget ville støtte et slikt forslag. Vi var derfor glade for de presseoppslagene som kom, da det gjorde arbeidet med å bygge opp en opinion i fagbevegelsen mot forslagene lettere. Man kunne også håpe på at et slikt ytre press ville påvirke stillingtaken til medlemmene i Stabelutvalget.

Den 15. januar 2001 holdt UFF plenumsmøte. Her la arbeidsgruppa fram en plan for arbeidet ut året. I planen la man opp til brei kontakt med alle faglige miljøer. Man planla artikler i pressen. ILO skulle kontaktes i februar og pressekonferanse i forbindelse med framleggingen av Stabelutvalgets innstilling skulle forberedes i mars. Eget skoleringshefte skulle gjøres ferdig i april. En henvendelse til partiene i forbindelse med Stortingsvalget måtte komme i mai. Man måtte prøve å få saka opp under valgkampen i august/september. Man måtte utvikle argumentasjonen i forhold til høringsrunden for Stabelutvalget.

Det var en positiv stemning på plenumsmøtet. Man følte at UFF hadde grep om situasjonen og at motstanden mot tvungen avstemning og kopleing var brei på grunnplanet i fagbevegelsen. Men kunne man vinne også den andre runden? Vi mente det var mulig. Vi var såpass forhåpningsfulle på seier at i skisse til plan som ble framlagt står det om desember 2001: Runde av sekretærjobben!

Våren 2001 var en tid med hektisk aktivitet. Alle UFFs organisasjoner skolerte seg om tvungen avstemning og kopleing. UFF var i kontakt med alle deler av fagbevegelsen høyt og lavt. Det var innledninger i øst og vest, og artikler i fagpresse og i media. Opinionsen ble styrket kontinuerlig utover våren. UFF hadde også direkte innpass i YS og i UHO, det siste da Politiets Fellesforbund samarbeidet med andre forbund om en ny hovedsammenslutning.

Samarbeidet på tvers av vanlige organisatoriske skiller, de store organisatoriske endringene som fagbevegelsen opplevde og den breie enigheten mot tvungen avstemning og kopleing var grunnlaget for at man fikk til en veldig brei pressekonferanse samme dagen som Stabelutvalget la fram sin innstilling.

Men før offentliggjøringen av innstillingen var UFF allerede kjent med at det kun var LOs representanter i utvalget, sammen med arbeidsgiverrepresentantene som gikk inn for tvungen kopling. Et annet flertall i utvalget var for delvis tvungen avstemning enten over det hele eller i kommunal sektor. Hva de to nøytrale egentlig mente var uklart. Dette hadde blitt klart etter et møte i Stabelutvalget etter at to representanter fra utvalget hadde vært på besøk hos ILO (etter at UFF hadde vært i kontakt med ILO) og fått beskjed om at tvungen kopling antakelig ville være i strid med menneskerettighetene. Og etter at det var klart at store deler av grunnplanet i fagbevegelsen var mot.

Situasjonen i utvalget viste at det hadde vært et demokratisk framskritt å utvide deltakelsen til å omfatte flere enn kun NHO og LO-toppen.

Det så også ut til at man kunne få et større flertall for en sentralisering i kommunal sektor og på statlig sektor.

Da innstillingen ble lagt fram den 2. april 2001 var det klart at det fantes to ulike flertall: et for kopling og et for tvungen avstemning. Utvalget foreslo enstemmig innstramming i statlig sektor og det var et stort flertall for innstramming i kommunal sektor. Utvalget foreslo at lovendringene måtte være på plass før neste hovedtariffoppgjør i 2002. På plenumsmøtet den 3. april, bestemte man seg for å fortsette med fullt trykk.

I midten av april sendte UFF brev til ILO der ILO bes vurdere flertallsforslagene opp mot menneskerettighetene.

På LO-kongressen i begynnelsen av mai var Stabelutvalgets forslag til behandling og det ble klart at opposisjonen var omfattende. Men kampen ble ikke avgjort før på et sekretariatsmøte i LO den 3. desember 2001 – to måneder etter departements frist for høringsrunden. I sin uttalelse går LO inn for å beholde status quo. Det vil si at det i realiteten ikke skal være tvungen avstemning og kopling.

I begynnelsen av juni 2001 sendte Arbeids- og administrasjonsdepartementet (AAD) ut en svær rapport om foreslåtte endringer av tjenestetvistloven. Høringsfristen var satt en måned kortere enn Stabelutvalget. UFF lagde analyse og mobiliserte mot de foreslåtte begrensningene. Det reelle resultatet av lovendringene i tjenestetvistloven våren 2002 var svært små. Fortsatt kan en fagforening med 50 medlemmer i statsområdet få forhandlingsrett. Den nye forutsetningen er at fagforeningen har en tjenestemannsorganisasjon. Altså må en fagforening med medlemmer i både privat, kommunal og statlig sektor formelt opprette en tjenestemannsorganisasjon for sine minst femti medlemmer på statsområdet for å få forhandlingsrett. Dette slapp man før endringen.

UFF sendte brev til partiene der man ba dem svare på spørsmål i tilknytning til Stabelutvalgets forslag i mai 2001.

Skoleringsheftet fra UFF "Fagforeningsrettigheter er grunnleggende demokratiske rettigheter" ble ferdigtrykt med svarene fra partiene i august 2001. Heftet ble trykt i 2000 eksemplarer og spredt i UFF og fagbevegelsen ellers.

Under valgkampen skrev flere av UFFs medlemmer leserbrev om fagforeningsrettigheter, men noen sak ble det heller ikke i denne valgkampen.

Arbeiderpartiregjeringen som hadde kommet på plass etter at Bondevik-regjeringen hadde lidd nederlag i forbindelse med en gasskraftverkavstemning på Stortinget tidlig på våren 2001 kom ikke tilbake i regjeringskontorene etter valget som denne gangen ga en sentrum/høyre regjering uten Frp.

2001: UFF og venner seirer

Høringsrunden om Stabelutvalget viste at det var like massiv motstand mot tvungen avstemning og kopling i 2001 som det var mot Arbeidsrettsrådets innstilling i 1996.

Men flere tråder hang med et uklart utfall: det var fortsatt usikkert om hva utfallet ville bli av forhandlingene om nye hovedavtaler på kommunal sektor. Det var fortsatt usikkert hvor mye den nye regjeringen eventuelt ville følge opp av forslag fra Stabelutvalget.

Christian Wallekjær Olsen tiltrådte arbeidsgruppa som erstatning for Erna Flattum Berg i 2001.

På plenumsmøtet i oktober 2001 var man svært optimistiske og anså det som lite sannsynlig at det ville komme negative lovforslag før hovedtariffoppgjøret i 2002. Men man var fortsatt bekymret for kommunal og statlig sektor.

På plenumsmøtet i desember 2001 oppsummerte man at man kunne syng seieren er vår når det gjelder privat sektor og man vedtok at UFF skulle gå i dvale fra 1.02.02.

Under Stortingets vårsesjon 2002 ble både arbeidstvistloven og tjenestetvistloven endret. Endringene hadde liten betydning for fagforeningenes demokratiske rettigheter og under normale forhold skal det gå en stund før en liknende revisjon skal finne sted.

UFF var ikke den store tunge organisasjonen. Men UFF hadde nå i en periode på snart 7 år fungert som spydspiss, utredningssenter, argumentprodusent og koordinator av to viktige demokratiske bevegelser i fagbevegelsen og samfunnet – og vunnet. En liten solskinnshistorie!

Etterord

I dag 22.10.02 mens jeg skriver disse ordene har toppene i hovedorganisasjonene og Victor Norman fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet (AAD) møte der de drøfter nedsetting av ulike komiteer for å styrke det inntektspolitiske samarbeidet og et moderat oppgjør i 2003. Fagforeningstoppene vakler – også de vil ha orden. Men vil moderasjon blant vanlige lønnsarbeidere hjelpe noe som helst? Det tette samarbeidet bak lukkede dører mellom noen få er skummelt for demokratiet. Vil dette engere forum på ny gå inn for forslag som skal begrense demokratiet – dersom oljeprisene faller etter en seierrik amerikansk besettelse av Irak? Det får tiden vise.

Johan Petter Andresen